

követelés, hogy a postások és közgazdászok tisztviselői fizetését javítsuk. Persze ez már nem lehet túl az állam rendes bevételein. De ezen kereten belül kötelezősnek a felesleget megosztanunk tisztviselőinkkel.

Az állami tisztviselők fizetésrendezése fontos szociális kérdés. Az irodalom, a tudomány és művészet kedvelőit és pártolóit csakis az intelligenciában kell keresnünk. Amde, hogy várjuk el a hazai intelligenciától, hogy könyvet vásároljon, hogy zenét, színművészetet stb. igényeit kielégítse, ha élelmére, ruházataira is kevés a fizetése.

Felsőbb leánynevelés.

Általános műveltség. Derék egy kifejezés ez. Általános nem azért, mert a tudományok és művészetek minden ágát magában foglalja, hanem mert a kifejezés annyira jóllehető és általános, hogy megenged minden magyarázatot és illik a műveltség minden állapotára. Értelme osztályok és alkalmak szerint változik. Van olyan osztály a társadalomnak, mely az általános műveltség alatt a posták és táviratárak, a katonaság változó uniformitásának ismeretét és társas érintkezés legszükségesebb szabályait érti. A középiskolák, amelynek számára élnek az irók és tudósok és melynek részére építik a színházakat, később értékű idezeteket, központi szellemeskedést, társalgási finomságok, nyelvismeret és némi zenekészítést ért az általános műveltség alatt. Magasabb képzettségű és finomabb ízlésű emberek tisztában vannak a kifejezés értelmével, a műveltség a lexikonból összehajlított ismereteket, hanem inkább az ismeretek által megtisztult egységes és rendszeres gondolkodást értik. Ezek, kik tisztában vannak az általános műveltség mivoltával, maguk az általános műveltség emberek, de őket a titulusos nyilvánosan megkülönbözteti illetőség, mert a kifejezés ma már annyira blamirozva van, hogy csupán a varrónőleányok és mesterségesen társalgásban van még helye. Általános intelligenciára mindenki törekszik, de mindenki más irányban, más elvek szerint. Ha egy városi diákokat, egy kereskedősegedet, egy képviselőt, egy hírlapíró megkérdezzük, kit tart általános műveltség embernek, a válasz egy lesz: „magamat”. Mindnyáján mintaképei vagyunk az általános műveltségnek, annak a műveltségnek, amit a kifejezés alatt az osztály ért, melyhez tartozunk.

Az általános műveltség cégre alatt ismert felvilágoság, ürességekkel és hiábavalóságokkal célja felsőbb nevelésnek, mely a francia nyelvvel kezdődik és Chopinban csúcsosodik ki. E szűk körű haladás hátteré pedig az illik és nem illik. Valóban, a mai nevelés legtipikusabb példája az ürességek, hiábavalóságok után való törekvésnek. E nevelési rendszer nélkül minden tudományos komolyaságot és célzártságot. Mindenütt felülleg a tudományok és művészetek színe, sehol sem bátorodik a mélybe hatolni. Nincs sem általános eszméje, sem meghatározott irány, mely egységessé tudná tenni a felszedett anyagot és módot nyújtani, hogy azokon áttekinthet lehessen nyerni.

Mi ma a nevelés és minek kellene lennie?

Üresség tartalom helyett, eszmesség és tapogatózás ott, hol eszmei gazdagságok és önállóságuk kellene lennie. Nem kívánunk nagy tudományosságot a nőktől. Képességeink, hajlamaink és társadalmi állásunkkal fogva elég, ha műveltségünk csupán az általánoságokban kielégül. A nőknek ma még nem megélhetési forrásuk a tudomány, szűkebb körben őket tudományokra nevelni. Az ő tulajdonuk legyen az általános műveltség a kifejezés nemes értelmében. Igaz, hogy az általános műveltséget célozza a nevelés mai irányja is, de ez az általános műveltség — mint mondtuk — hiábavalóság. Lehet az általános műveltség is tartalmas, annálkül, hogy a tudományok mélységeit is magában foglalja. A gondolkodás és érzés kiművelése legyen feladata a nevelésnek és a nevelés a tudományok és művészetek csupán a magában bocsátózkodó a részletekbe, melyek megfoghatatlanok a női lélek hajlamainak. A tudományok szárazsága és filozófijai nem férnek össze a nők csekély energiájával és kedvességével, míg a legtöbb művészet és ama tudományok, melyeknek műveltségre épp oly szükséges a lelki finomság, mint az értelem,

pl. irodalom, esztétika, műtörténet, képek a nők a töltő kivétel általános műveltséget megadja.

A neveléscéljait úgy napjainkban gyözelemes halad előre. Megnyitnak a nők előtt az egyetemek kapui és a társadalom részt enged nekik a létfontosságú munkában. Választhatnak ők is maguknak pályát belátásuk és hajlamuk szerint. Ez a mozgalom a nőnevelés kérdésén keresztül halad. Eddig általánosnak a nők nevelésével, mert kikapcsolásuk szükségese is nem az élet kérdése, hanem a luxusz volt. Am ha már most a nők az ő tudásukkal megelégedést akarnak biztosítani maguknak, akkor nevelésük sem maradhat az eddigi mederben, hanem komoly jelleggel kell felülmennie, olyan mely a nőket képessé teszi arra, hogy az életben megéljenek. Nem elég tehát egy kis számtant, egy kis ortográfia, történelem, kis zene, s egy kis zongora. Hanem alapos legyen a képzés, hogy azt, aki az emancipáció adta joggal élve magasabb tanulmányokra adja magát, hogy magának megelégedést biztosítson, ne legyen késztetetlen tanulmányai küszöbén, hanem a férfiakal egyenlő fegyverrel ellátva induljon azon magasabb rendű tanulmányok megírni a harcot. A nőnevelés kérdését tehát ma már ebből a szempontból kell megoldanunk, s nem azt kell szemünk előtt tartanunk, hogy a nő képzése nem való egyébre, minthogy elcsúsztat azokat az elemi ismereteket, melyek az irás — olvasás — tudatlan néptől megkülönböztetessé.

Szóval tartalom kell a nőnevelésbe is. Tartalom és komolyság, melyeknél fogva a leányok, ha tehetségük van hozzá, élhessenek az emancipáció adta jogokkal, ha pedig nem akarják magukat kizárólag valamely tudományok szentelnie, nevelésük kölcsönözze nekik az általános műveltséget, melyből ők itélőképességgel, gondolkodással és érzéssel intelligenciát nyerhessenek. A nők műveltsége nem ékesség, nem pipere csupán s ezért a leánynevelés ügyének fontosságát sem lehet kicsinyelni. Lehet határozott és okos irány a nőképzésnek, az a nevelés, mely a civilizált részesevé akarja tenni a nőt és ha kell, neki megélhetést is nyújtani.

N. I.

Közkutak.

A szerdai tüzvész alkalmával vettük legjobban észre, hogy városunkban kevés a víz. A lajtok kifogytak és míg az egyik elment vízerőt, míg telemerült, addig a tűz szabadon dühöngött volna, de a tűzoltók föltálaták magukat és a közeli házak kutáiba leeresztették a csövet és így két kutát kiszivattyúztak. Az egyik szivattyú elromlott, szerencsére volt egy tartalékban, azt rögtön igénybe vettük. De addig is, míg a szivattyút behallították, a csövet leeresztették, jó negyedóra telt el. És ha nagy a tűz, a közeli kuták hamar kifogynak, ezerszáz idején a magánkutakban alig van víz. A kuták nagyobb része alacsony és kevésvízű. Így nagyobb tűz esetén könnyen zavarba jöhetnek.

Tekintettel arra a körülményre, hogy Nagykanizsa mellett nagyobb víz nincs és talajunk állapota száraz, szükségesnek tartjuk a közkutakok szaporítását mindaddig, míg egy bővíző artézi kutát nem létesítünk.

A magánkutak tüzvész alkalmával keveset segítenek. A mely kutából a vizet nem lehet direkt a tűzhöz szivattyúzni, de a labta sem, mert a vizet a külső légnyomás 10 méter és 33 cm. magasra képes fölhojítani és vannak 14—15 méteres kuták is, ezekből már nem lehet szivattyúzni.

A szivattyú kutát kevés vizet ad a fecskendőhöz képest. A fecskendő vastagabb szivattyú kutát csővének átmérőse, tehát a tartóból több fogy, mint a monyit kap, s az eredmény végre is a víz elfogyása lesz.

Alacsony kutak alkalmasságát a direkt szivattyúzásra, de alacsony kutában kevés a víz.

A legtöbb házgazda városunkban kiméletlen szerezéssel felelősséget iránt. Akárhányan megtagadják kutjuknak az oltás céljára való használatát.

Egy vödör mély kut szives gazda mellett is kevés segítség, mert a vödörrel való vízhozás roppant lassú és négy-szor, vagy ötször kevesebb vizet ad a fecskendő által kivett vízmennyiség térfogatának.

Úgy lehet a bajon segíteni, hogy szaporítsuk a lajtok számát és tűz alkalmával öt-hat lajtot tölteni ugyanazon utcában lévő magánkutakból. Így meg lehetőségs gyors időközben érkeznek a vízzel megtöltött tartályok. Szomorú

állapot, ha a tűzoltóknak a város végére is az Erzsébet-téri kútból kell vizet borsolni. Ily nagy távolság mellett a legjobb akarat és végső erőfeszítés sem vitt munkát a keveset segít. A tűz már vár a víz megérkezésére, hanem ég tovább.

Városunk vízügyét rendezni kellene nemcsak tüzvész, hanem tisztasági és közegészségügyi tekintetből is. A szomorú pénzügyi viszonyok nem engednek meg a hirtelen kutszaporítást s a drága artézikutról álmolni sem lehet a közeli időben.

Azonban átmeneti intézkedést lehet tenni minden új megterhelés nélkül. Csupán a kegydíjakkal kell kissé szűkebbé bálni és mellőzni a vágóhíd felé szabályozandó utcák tervét, mert arra felé a város nem fog fejlődni. Az ily megakartatással nyert összegből lehet kibérelni utcánkat magánosok kútjait mérsékelt összegért. E helyeken nyáron az öntöző koci is kaphat vizet.

Csinos kis könyvet lehetne összeállítani, ha mindazokat a közleményeket összeszednénk valaki, melyek a helyi lapokban a vízhiány, utcaöntözés, artézikut és a nyári porról megjelöltek.

Tudja mindenki, hogy veszedelmes bacillákat rejt magában az utca pora és ezt a szél fölkapja a ragályos betegségeket könnyen az emberekbe juttathatja. Azért saját egészségünk iránti tekintetből a köztisztaság minél nagyobb gondozását kell ügyeslővén életszükségletnek tekintünk. Köztisztaság pedig víz nélkül el sem képzelhető.

Van azonban két helye városunknak, mely nagyon színi a kut bányát és itt minden várakozás haszontalan idővesztés. Ez a két hely a temető és a sétater. Mindkét helyen már bőven foglalkoztak lapuk használat, de figyelmeztetésük és — nagyon is méltányos kérelmük pusztában elhangzott szó volt már több esetben. Közeledik a költészetes ideje, az új képviselők megválasztása, hogy indítványt töltsenek a vízhiány orvoslására, s a temetőt kut létesítésére, mert ez közhajj képez. A közönség reménye bennük összpontosul. Tíz évre való haladnak, ha az öntözős szerződés megvalósítására és egy temetőt kut készítése lehetne a jövő évi költségvetésben.

Szezonképek.

Szombathelyen voltam. Mit tartozik az a nagyközönség? Mások is már voltak ott, azért a nagyközönség arról tudomást nem vett?

De az újságíró is vagyok, nem ugyan hős tenor, vagy lírikus az újságírásban, hanem karakén, éneklők a többiekkel karban, néha harmonizálnak, néha hamisan, ahogy jön, de olykor megrázza a kitudós vagy és ilykor jobban kiadódik, mint a meynyire az koristolhoz illik, de a kardalonnak megbocsát a közönség, ha mindjárt vét a színházi szabály ellen.

Azért hát kikiabálom a nézőtérre, hogy Szombathelyen is voltam! Szombathelyen is lehet egyet-mást tapasztalni. A tapasztalat minden ember hivatalos, nemcsak az újságíró, de mióta ezt a mesterséget űzöm, nagyon kevés ember foglalta irásba azt, aminek örül, vagy ami őt bántja. Átmenedik ezt az indiskreciót az újságíróknak. Ha az indiskrecióból sok emberbe ucsú haszon hármlík, hát nem egészen indokolatlan, ha azt el is követjük.

Indiskrecióból tuduk meg az utolsó hetekben, ki a tisztességtudó ember, ki a puritan jellem, ki a kvükker, kinek alakja magaslík ki a körletben és ki tönk el a tömegben? Csak egyet nem tudunk meg, hogy az emberek alakjára, vagy tevékenységére vonatkoztatva az ékező jelző a cikkrő?

Mert az első életemben Fabrik János lett volna közelítőleg legkimagaslóbb alakja, amint hát tévelyg egy ideig az is volt, addig amíg ő dr. Dick József erőveléssel revolverrel meg nem döntötte és a belügyminiszter őrizet alá nem helyeztette, bár a rendőrfő erősen tiltakozott az ilyen megrendszabályozás ellen, mert az egyéni szabadság tiszteletlen tartása egyik sarkalatos olve rendőrségünk tevékenységének.

No, de Szombathelyről akartam valamit mondani. Mikor a szombathelyi vasúti nctán végig mentem, valamelyik fucsa apjának ebédet vitt. De a kendőbe burkolt ebéd oda üldött egy gyorsan haladó járókölöbör. Az ebéd egy része a földre hullott. A fü nem fakedt sírva, hanem felszedte a kenyeret, az uborkát, a sólt krumpit a szakért aszfaltjáról és ismét belerakta a kendőbe. És a jelenet semmi undort nem keltett, mert a szombathelyi szakért aszfaltja olyan

tiszta, hogy a szegény fü felszedhette az ételt és bár nem tanácsos a faszat földönteni, csak azért, hogy a tiszta földről felszedhesse a maradókat, mégis jellemző az a kis jelenet a szombathelyi köztisztaságra nézve. Ott a Róza-utca is olyan tiszta, mint a lóter. Körkút minden utcában van egy, az öntözést lehet könnyen és minden nehézség nélkül végezni. A szombathelyi közegészségi intézkedések leírása bátran helyet foglalhat a vidéki közegészségügyi muzeumokban, melyeket Liebermann Leó (tanár órájt felállítani a vidéki városokban. Nem kétem, hogy Kanizsa város igeo sok intézménye és épületeinek leírása helyet kap ebben a muzeumban, csak azért, hogy tanuljanak a többi városok, miként kell elkerülni az ésszerűtlen közegészségügyi berendezést és ha majd a muzeumokban meglátjuk, mivel tartozik egy város lakószágnak, akkor kezdjük majd magunk előtt felvetni a kérdést:

Megtetted, amit kelle?

Megtetted, amit lehetett?

Azt hiszem erre csak azt a feleletet adhatjuk majd önmagunknak:

Magas tervekűl ízad a fejnek.

Gyűszűk, azonban szőre szőzőnek.

Ha városunkban közös szőre sző, ott látszik a szombathelyi dolót.

S látnak bőséget várunk lakanyát,

Emeljük adókat — és utak mívóját!!

P. H.

HIREK.

— Egyházi hírek. Rosos István mura-keresztúri apát-plébános a vesprémi megyéspüspök szentszéki ülnöké, továbbá a helybeli és csurgói főgimnáziumhoz püspöki biztossá nevezte ki.

A vesprémi egyházmegyében a lemondás következtében megválasztott csabrendeki plébános javadalmát a megyés pópök Tóth Kálmán csurgói főgimnáziumi hittanárának adományozta.

— Bírói áthelyezés. Ó Főlelege a király dr. Szegő Hugó csáktornyai kir. járásbírósiq bíróinak saját kérelmére a felső-pulayi kir. járásbírószághoz való áthelyezését megengedte.

— Anyakönyvi kinevezések. A belügyminiszter a laogvizi anyakönyvi kérdéltbe Molnár Józsefet, a zalaibóti anyakönyvi kérdéltbe Paslok Géza segédkönyvtart anyakönyvezető helyettesekké nevezte ki.

— A váronházból. Az elmúlt hétén érdekes tárgyú üléseket tartott a városi pénzügyi és építészeti biztosság. Ezen üléseken tárgyalták és javasolták: 1. Két közlembly állítással fel a város belterületén, egy a Gutmann-féle kertben, másik Szécsényi-téren. 2. Hirdetési táblák, oszlopok és pavilonok állításának fel. 3. A földésg-piac kiköveztetése. 4. A vágóhídra vezető út egyes vonalba kiépítésének. 5. A csoportházak között levő Eisinger ház — hova a színház tervezetük — megvértessék. 6. Katonai kórház építéssék. Ezek az ügyek teljesen előkészített dolgok, melyek legközelebb már közgűlés elé kerülnek.

Felühij a városi tanács figyelmét most, mikor ennyi kész javaslattal lépett elő, a közkutakra is, amik ugyaz zínűenök, de ha kicsit gondoskodik ezek srűkségességéről a városi tanács, hiszszük, hogy lesznek, mert ezek srűkségessége részben öntözés, részben tűzek lokalizálása céljából és stb., kétségtelen.

— Hirtelen halál. Fekete László, csufnéven (Buada Laci) városunk ismert zölűtő alakját, folyó hó 19-én reggel virradóra Széidmann istállóiban, hova éjjeli nyugalomra belopódzott, halva találták. A nagy alkoholistát szívdühűdés ölte meg. A halóság a boncolást f. hó 20-án tartotta meg.

— Jubileum. F. hó 25-én önépálto Goldmann Samu másodtitkár és. izr. kántor hivatalbelisének 40-ik évfordulóját. A fáradhatatlan embert, aki sohse vesztelt és mindig dolgozott és ki még 40 évi szolgálat után sem tér ki a kötelesség fáradalmai elől, ma fogadtá előjáróságának üdvívánusait. Az istentiszteleten Dr. Neumann Ede főrabbi méltatta a derék hivatalnok érdemeit. Azután a tanácsotermében tisztelték az előjáróság, a szent egyet, az izr. nöégységet, az izr. iskolák tantesítőleteinek és az izr. irod. tisztikárának köldöttsége. A köldöttségek átadták egyttal díkes és értekes ajándékait. Az idegenből sok szék sürgöny érkezett. Az önépelt lakása egész nap bucsújáró helye volt az ödvölőknek és barátoknak.

— Hoffmann jubileuma. A nagykanizsai m. kir. állami polgári iskola tantesítőlete egyik érdemes és szeretett tanjának, Hoffmann Mór igazgatói címmel felruházott rendes tanárnak a nyil-

vános tanítás terén kifejtett 35 évi ösado működése után saját kérelmére történt nyugalmárása alkalmából folyó évi november hó 9-én délelőtt 10 órakor az iskola tornateremben bucsúvénepélyt rendez, melyre a helybeli t. tantesítőletek, az önépelt tanfőrvöl tanítványait és más tisztelőt, valamint a tanúgy és munkásai iránt érdeklődő t. közönséget tisztelettel meghívja. Egyttal fölkéri mindazokat, akik az önépeltnek később megállapítandó programjában maguknak helyet kívánnak, szíveskedjenek eziránti szándékukat az iskolai igazgatóságnak bejelenteni legkésőbb november 5-ig. Az önépély napján este 8 órakor rendezendő társas-vacsorára jelentkezni lehet a kibocsátandó aláírásivek, melyek egyike az igazgatói irodában lesz letéve.

— Házasság. Ström Károly kereskedő nov. hó 2-án tartja esküvőjét Schwarz Zsigmond leányával Matild Kissasszony-nyal Orozotzyban.

— Nyilatkozat. A Nagykanizsai Friss Újság a „Vasvármegye” nyomán dörge-döms vezércikket közöl az „Uj Lap” elárúsítása ellen. Felhozza, hogy az elárúsító fiuk felekezeti igazlat követnek el, szidják a zsidólapokat. Ösztökélik a közönséget, ne vegyék meg a zsidó lapokat stb. Jóllelkel kijelenthetem, hogy nekem az árúsító fiuk ilyenmő üzelméről tudomásom nincs, hogy a kikálításra nézve tölem semmiféle utatást nem kaptak és hogy elbocsátás terhe alatt szigorúan megtiltottam az elárúsítókak, hogy ezentul az újsg címén kívül bármit is kiabáljanak. Ha pedig az „Uj Lap” a „Friss Újság”-nak bánatot szerez, arról nem tehetek; én a lapnak csak elárúsítója vagyok, a politikába nem ártom magam és tisztességes keresetért annyi jogom van, mint bármely más lap kiadójának.

Jfi. Wajditta József.

— Szerencsétlenség történt folyó hó 22-én délután 6 órakor a „Ström”-féle gözmalomban. Kovács János gépész-író jobb kezét a gép egy vizgázatlan pillanatban oltapta s teljesen szíszeroncolta. A súlyosan sérült fiút a mentők (vannak? Szedő) a kórházba szállították.

— Elílt vadállatok. Fenti jelző rá illik Tóth Takács József és Tóth Lajos nagykanizsai lakos rovvott mulat csavargókra, kiket hétéfő vonó felsőlesegre a helybeli törvényész, azon öcsém és vadállatias titkűköt, melyet a nagykanizsai erdőben egy védtelen menyecskeknél öltöttek. Az aljas bűn rájuk bizonyulván, Tóth Józsefet 2 és félvi, Tóth Lajost pedig 2 évi fegyházra ítélte a törvényész. Az ítélet ellen úgy az elítéltek, mint a kir. ügyész felebbzett, előbbiek enyhítésért, utóbbi súlyosbításért.

— Megkerült aranyak. Megirtuk, hogy a sümei Darany muzeumból öt darab régi aranyérmét elloptak. A sárga csikók hamarosan megkerűtek. A tolvaj a szakmányát értékesíteni akarta, a comzeti muzeumnak kínálta megvétele. A muzeum igazgatója a lapokból értesült a lopásról, távirattal értesítette Darany Kálmánt, hogy kinél vannak az aranyak. Darany visszakarta a régiségeket, de a tottost nem jelentette fel.

— Lópatkolási tanfolyam. A földmívelésügyi m. kir. miniszter városunkban időleges lópatkolási tanfolyamot engedélyezett, folyó hóban kezdődőleg 1903. évi február hó végéig terjedő időre. A tanfolyam minden önépelt és vasárnapi fog megtartatik az /L igazgatósági kerület II./a fu osztályában, gyakorlati tanítás pedig Tóth helybeli kovács műhelyében. Az első előadás az elmúlt vasárnap vette kezdetét Vécsey Zsigmond v. polgármesterünk lelkes meknyító beszéde után. A tanfolyamra 27 jelentkező van, ezek közül helybeli 4. A tanfolyam vezetésével a palnoi m. kir. állami mntelep-állatorvos, a felügyelőlelt pedig Trombitás szombathelyi állategészségügyi felügyelő van megbízva.

— Hadkötelesek. Nagykanizsa város területén tartózkodó és a legközelebbi utócskálásra megjelenni tartozó hadkötelesek felhívának miszerint f. évi november havában özszeírás végett a városi tanács katonai ügyosztályában munkakönyvvel, igazolvánnyal, vagy illetékesi bizonyítvánnyal jelentkezzenek.

— Egy szökött katona balesete. Németh Imre hetesi szöktetés 20. nov.évi gyalogezredből újnc megunta a katona életet, ezredből háza szökött, a lelkiismeretének fardalása azonban nem hagyta szőlőföldjén nyugodni. Vasárnap délután búdabánál vissza akart értő ezredhez. Azonban akkor érkezett a bucsú-szent-lászlói indóházhoz, midőn a vonat már elindult, a szökevény felugrott a kocsi